

Plantuvækstur í einum umhvørvi, sum er í broyting

Føroya Náttúrugripasavn

Yvirlit

- ◆ Vakstrarsøga
 - Broytingar í vøkstrinum aftaná seinastu ístíð
- ◆ Árinið, sum veðurlagsbroytingar hava á plantuvøkstur
 - Broytingar í vøkstri niðan eftir fjøllum
 - Hvussu stórar hitabroytingar planturnar tola
- ◆ Onnur árin á plantuvøkstur
 - Reyðlistar

Vakstrarsøga

- ◆ Planturnar komu til Føroyar aftaná seinastu ístíð fyri 12.000 -10.000 árum síðani
- ◆ Nøkur fá sløg yvirlivdu á ísfríum fjallatindum
- ◆ Í dag finnast 330 blómuplantur
- ◆ Ongin náttúrligur trævøkstur

- ◆ *Rótmikil dreymisólja*

Broytingar í vøkstrinum síðani seinastu ístíð

- ◆ Broytandi veðurlag
- ◆ Menniskjaskaptar
broytingar

“Natúrligur” vøkstur bert í gjáum og brattlendi

Arktiskt?

Árinið av veðurlagsbroytingum á fjallavøkstur í Føroyum (1999-2000)

Vøksturin broytist niðan eftir fjallinum

Hædd

Háfjallabeltið

Turrur graslendisgróður og grámosagróður

Lágfjallabeltið

Vátur graslendisgróður

Láglendisbeltið

Lýngheiðagróður

900

800

700

600

500

400

300

200

100

Láglendisbeltið (< 200 m)
(lyngheiðagróður)

Lágfjallabeltið (200-400 m) (vátur graslendisgróður)

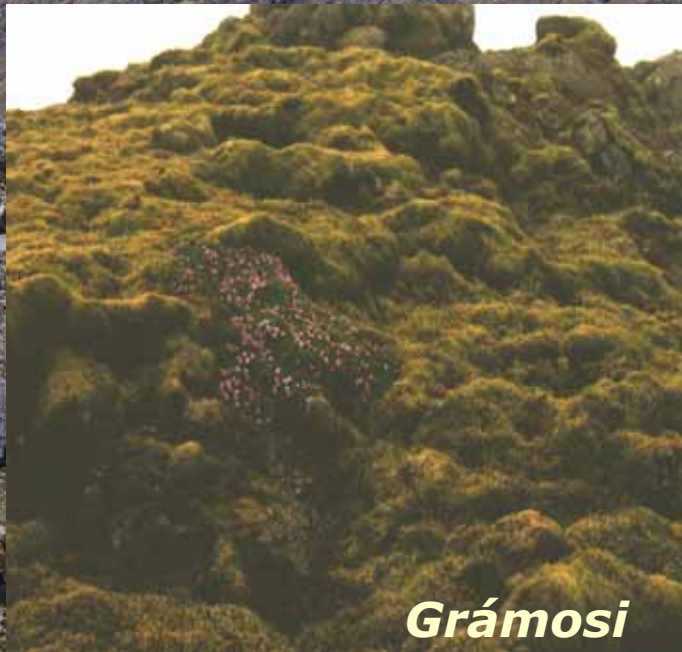

Tálgarsteinbrá

Skaldabrobber

Háfjallabeltið (>400 m) (grámosagróður og turrur graslendisgróður)

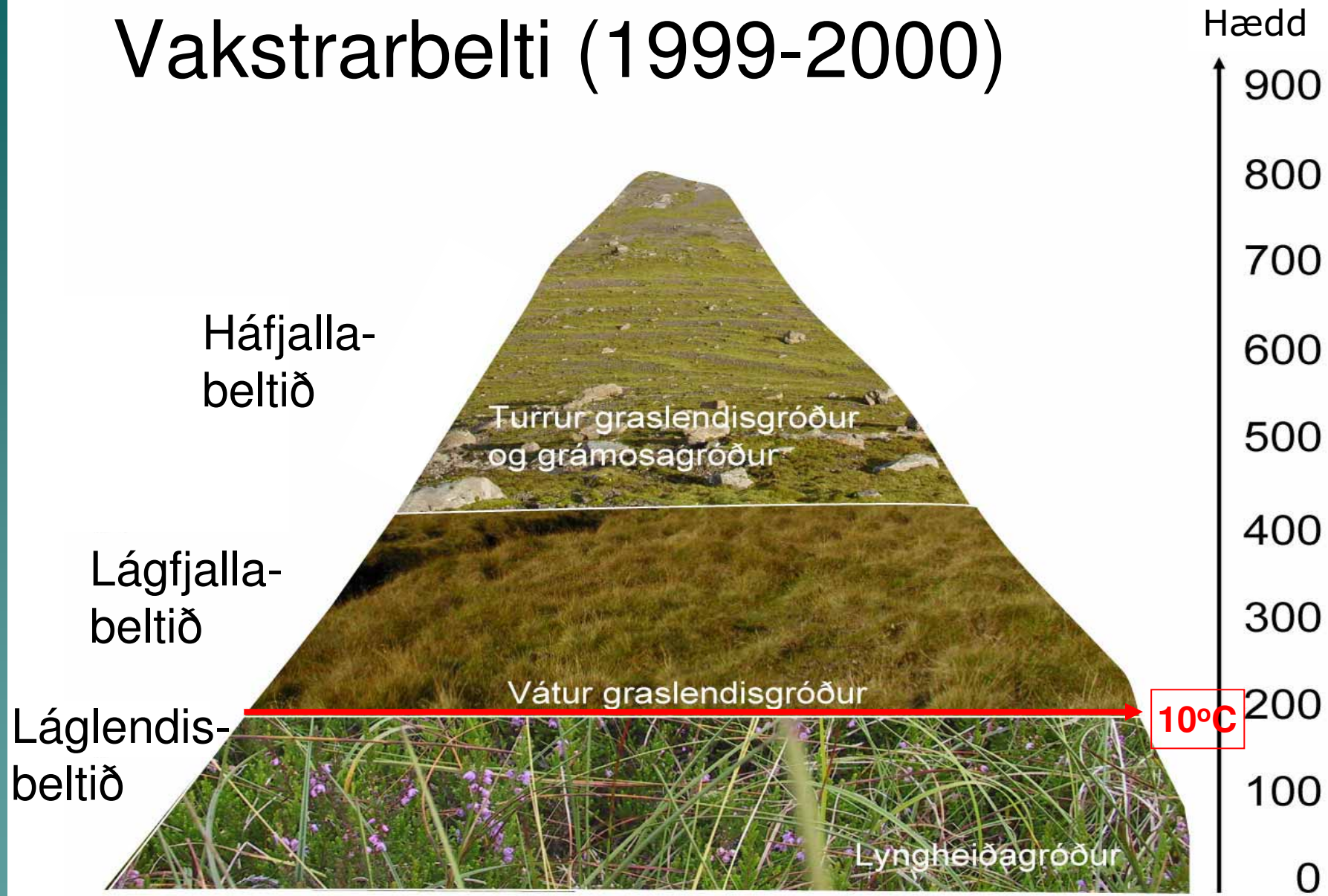

Grámosi

Urtapíllur

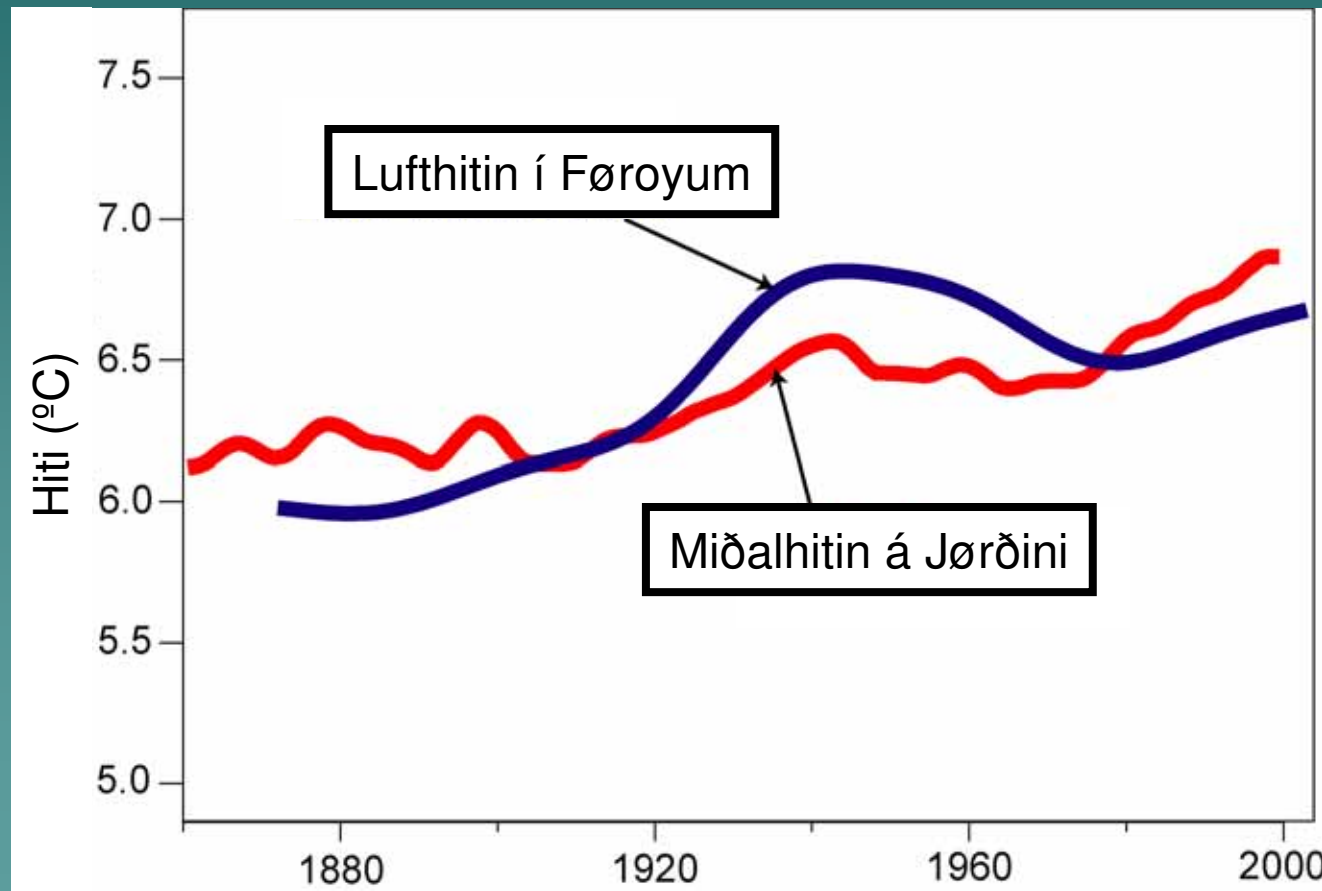
Vakstrarbelti (1999-2000)

Vakstrarbelti (1937)

Hitin í heiminum og í Føroyum

Hvussu stórar hitabroytingar tola plantusløgini?

- ◆ Háfjallaplantur trívast best, tá meðal summarhitin er 6°C
- ◆ Láglendisplanturnar trívast best, tá meðal summarhitin er 12-13°C
- ◆ Ein broyting uppá 1-2°C í vetrar og summarhita fer at ávirka plantuvøksturin

Háfjallaplantur fara at hvørva, um tað fer at hitna

Á hvønn hátt fylgja vit við?

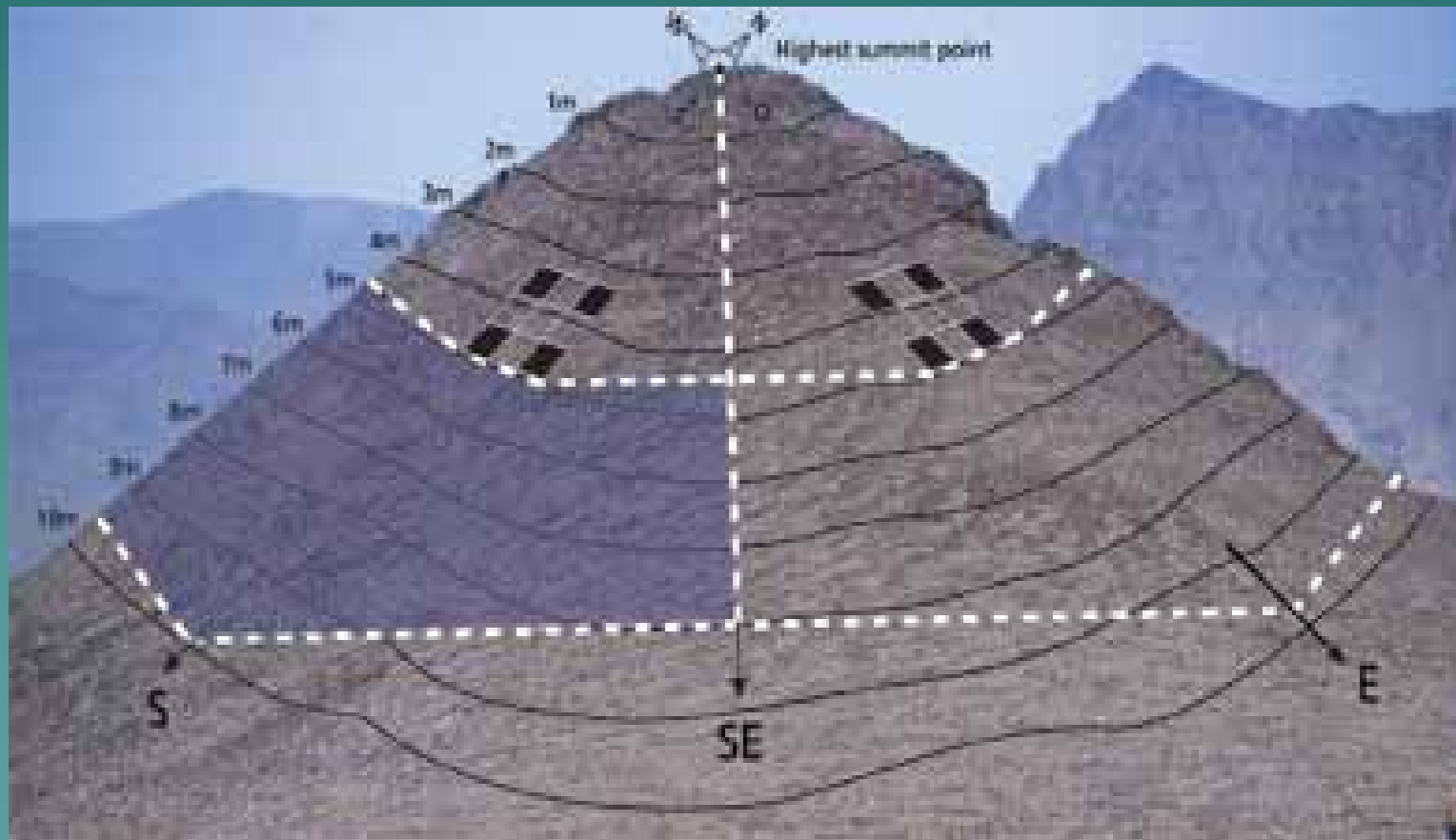
- ◆ International Tundra Experiment (ITEX)

- ◆ Sornfelli 2001

Hvat meira kunnu vit gera?

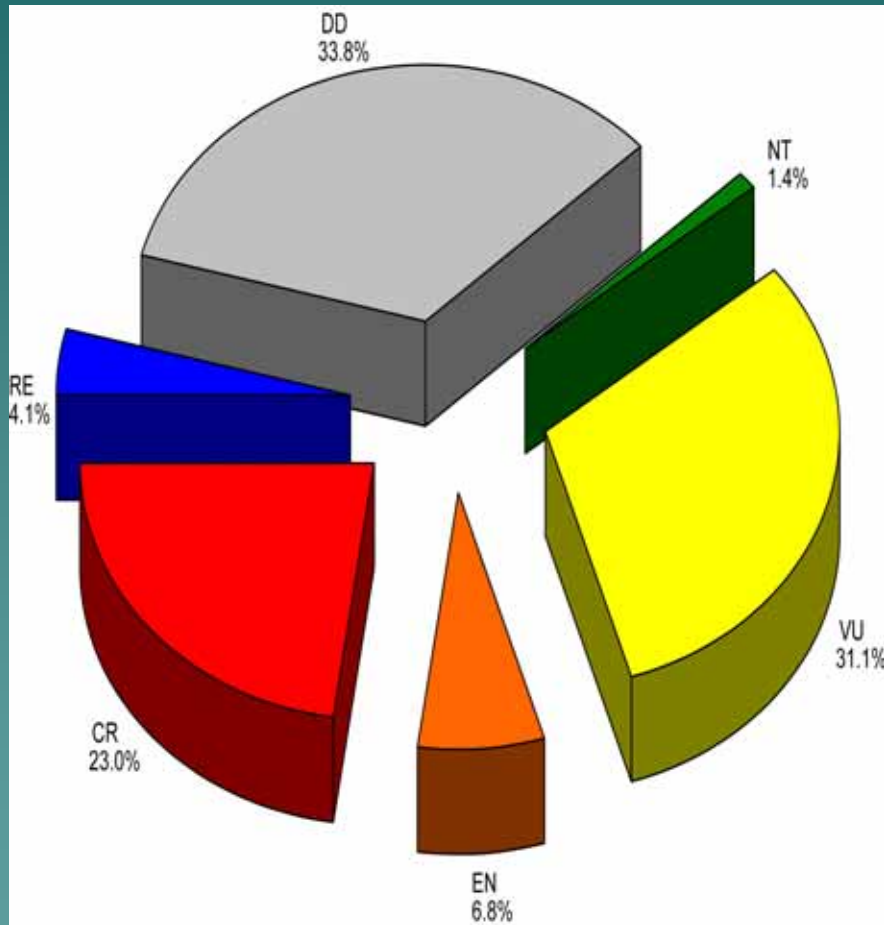
Onnur árin á plantuvækstur

- ◆ Tann fyrsti reyðlistin kom í 2005
- ◆ Byggir á 74 sera sjáldsamar plantur
- ◆ Upplýsingar frá Náttúrugripasavninum og Botanisk Museum í Keypmannahavn

Endamálið við reyðlista

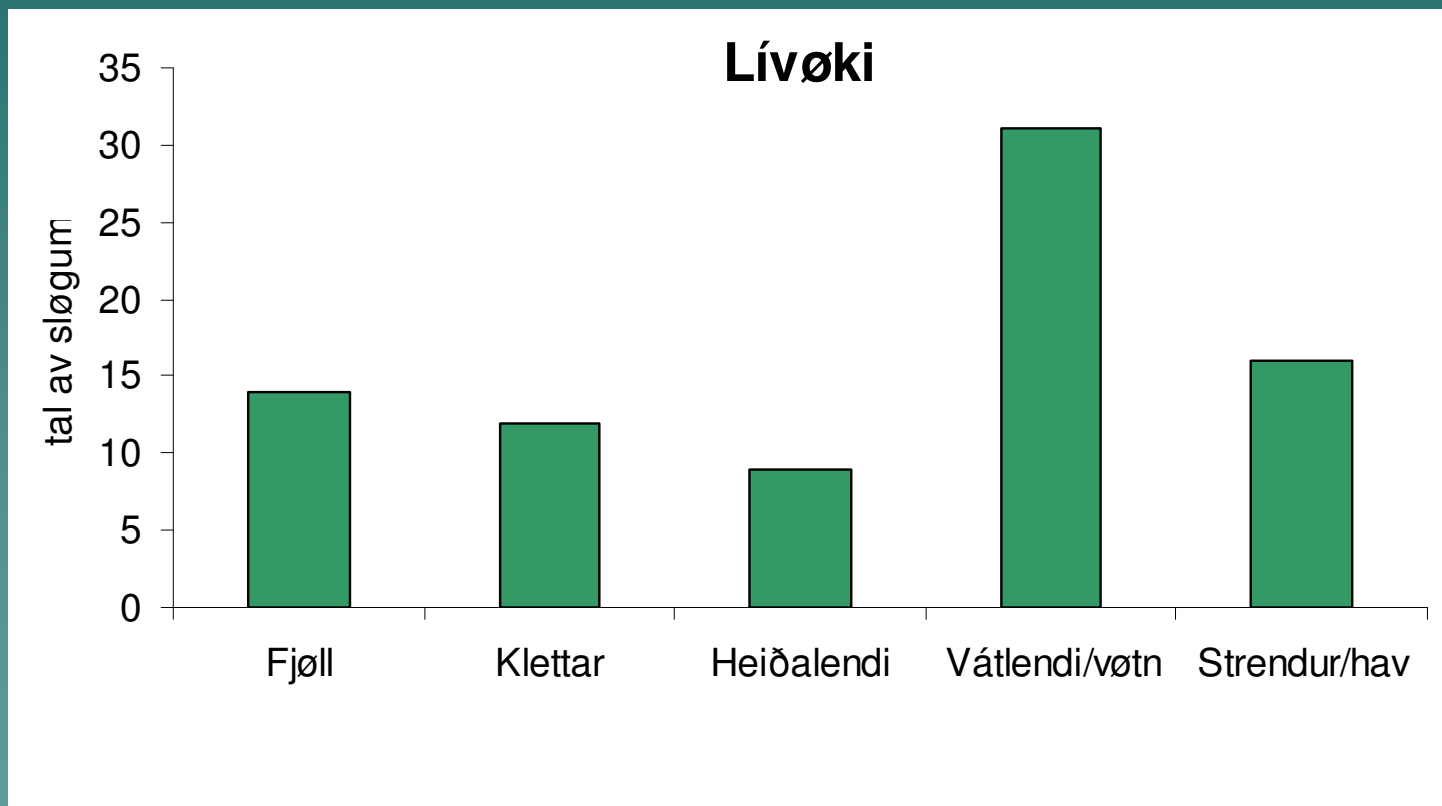
- ◆ At vísa á hótt plantusløg
- ◆ At verða støði undir, hvørjum plantum fylgjast skal við
- ◆ At verða støði undir náttúruumsiting og varðveitslu her heima og altjóða
- ◆ At uppfylla okkara bindingar fyri sáttmálanum um lívfrøðiligt margfeldi

Uppskot til reyðlista

- ◆ 25 Dátutrot (DD)
- ◆ 3 Útdeyð (RE)
- ◆ 17 Sera hótt (CR)
- ◆ 5 Hótt (EN)
- ◆ 23 Viðbrekin (VU)
- ◆ 1 Nærum hótt (NT)

Býtið av sløgum í lívøki

Ymiskar hóttanir

- ◆ Tøka úr náttúruni
- ◆ Avveitan
- ◆ Seyðabit
- ◆ Dálking
- ◆ Tøka av tilfari (gróti, flagi ella sandi), har slagið er
- ◆ Fremmand sløg
- ◆ Veðurlagsbroytingar

Taðing

Dømi um eina hótta vatnplantu

- ◆ *Vanlig bløðrurót*

Dømi um eina hótta vátlendisplantu

- ◆ *Rundblaðað sóldøgg*

Fremmand sløg

- ◆ *Blettut apublóma*

Viðbreknar móti veðurlagsbroytingum

Snjósólja

Rótmikil dreymisólja

Samandráttur

- ◆ Plantuvøksturin hevur broytt seg síðan ístíðina og ger tað framhaldandi
- ◆ Komandi veðurlagsbroytingar fara helst at broyta plantuvøksturin munandi
- ◆ Flestu hóttu plantusløgini finnast í láglandinum

Takk fyri